

ZENÉS SZERTARTÁS KERETÉBEN A KOLOZSVÁRI NEOLÓG ZSINAGÓGÁBAN IS MEGTARTJÁK A FÉNYEK ÜNNEPÉT

A hanuka csodájára emlékeznek a zsidó közösségek

A nyolc napig tartó gyertyalángok csodájára emlékeznek vasárnaptól a zsidó közösségek szerte a világon. Kolozsváron kedden tartja a hanukát a zsidó hitközség a kincses városi neológ zsinagógában. Sulamita Socea, a hitközség tagja mesélt a hanukához kapcsolódó szokásokról, a zsinagógai zenés ünneplésről.

» DEÁK SZIDÓNIA

Világszerte minden zsidó családban a vasárnap napnyugtakor a kilencágú gyertyatartón meggyújtott első láng jelzi, hogy Kr. e. a második században „nagy csoda történt Jeruzsálemben”. A hanukát, azaz a nyolc napig tartó fények ünnepét idén december 18. és 26. között ünneplik a zsidó közösségek, és vidám hangulatban emlékeznek a makkabeusoknak a Júdeát abban az időben kormányzó hellén uralkodó, IV. Antiokhosz csapata feletti győzelmére, a jeruzsálemi szentély megtisztítására és újraavatására, valamint a nyolc napon át égő mécses csodájára.

FORRÁS: SULAMITA SOCEA MAGÁNARCHÍVUMA

Kolozsváron a zsidó hitközség december 20-án 16 órától tartja a hanuka ünnepét a Ferenc József (Horea) úti neológ zsinagógában, ezenkívül a családban is az ablakba tett hanukiával, énekléssel, ünnepi fogásokkal, ajándékozással megünnepelik a fények ünnepét nyolc napon át – mondta el a Krónikának Sulamita Socea (portrékon), a hitközség tagja, a kolozsvári Mazel Tov klezmerzenekar szólistája. A nyugdíjas orvosnő – aki nagymamájától tanult meg magyarul – elmondta, a hanuka héberül felszentelést jelent, azon zsidó ünnepek közé tartozik, amelyek nem a Tórán alapulnak, és ezért az ünnephez kapcsolódó szokásoknak, liturgiai rendnek nincs annyira szoros kötődés formája, mint például a pészachnak vagy más ünnepeknek.

Továbbadni a fényt a világnak

A hanuka egy hadi eseményt örökít meg a zsidóság emlékezetében, a Makkabeus Júdas vezette maroknyi

A kolozsvári neológ zsinagógában meggyújtják a gyertyákat a kilencágú gyertyatartón, a hanukián

FORRÁS: SULAMITA SOCEA MAGÁNARCHÍVUMA

zsidó csapat Kr. e. 165-ben aratott győzelmét a túlerőben lévő szír–görög csapat fölött, így az ünnep az egyistenhit diadalát hirdeti a hellénizmus szinkretizáló, minden vallást összemosni igyekvő törekvései felett. Hozzáette, az eseményhez egy legenda is fűződik, ugyanis amikor Makkabeus Júdasék felszabadították Jeruzsálemet a hellén uralom alól, a bálványoktól megtisztított templom szentélyében meg akarták gyújtani a gyertyákat a menórán (hétágú gyertyatartó – szerk. megj.), azonban csupán egy napra való olajat találtak, és az új, megszentelt olaj készítése nyolc napig tartott volna. A Talmudban is megörökített legenda szerint a kis korsó olaj csodálatos módon nyolc napon át égett, amíg új, szentelt olajat tudtak sajtolni. „Ezért is nevezük a hanukát a fények ünnepének, és a gyertyatartón is mindennap eggyel több gyertyát gyújtunk, míg nagy fényt áraszt, és betölti az egész házat. A hanukiát – mely a nyolc napot jelképező nyolc ágból és a sámesznek, úgynevezett »szolgalángnak« helyet adó karból áll – az ablakba vagy az ajtóba tesszük, hogy mindenki lássa, az egyistenhitet szimbolizáló fényt szeretnénk megosztani a nagyvilággal. A hanuka a tanítás ünnepe is egyben, egy példázat arról a zsidóság történelméből, hogyan kell megőrizni a hitet” – fejtette ki.

A nyugdíjas orvosnő arról is beszélt, hogy gyerekkorában nem ünnepelték a hanukát, a kommunizmus idején tilos volt a vallás gyakorlása, így a hanuka ünneplése nem volt szokás családi keretek között sem. „A rendszerváltás után kezdtük megtartani az ünnepet, minden évben kiszív hónap 25. napjától nyolc napon át naplemente után meggyújtunk egy-egy gyertyát, és elmondunk hozzá egy imát. Ahol gyerekek is vannak a családban, ott színesebb az ünnep, mert ők is meggyújtják a gyertyákat a kis ha-

nukiájukon, énekelnek, játszanak a drédellel vagy tenderlivel (hanukakor használt négyoldalú pörgettyű – szerk. megj.), és úgynevezett hanuka geltet, vagyis aprópénzt is kapnak” – tette hozzá.

Hanukia, négyoldalú pörgettyű és olajban sült látkesz

Mivel a hanuka nem a Tóra előírásain alapuló ünnep, ebben az időszakban dolgozni is lehet, az ünnepi asztalra pedig a megszokott kóser ételek mellett olajban sült szufganiót, azaz fánk vagy szív alakú, édes vagy sós krumplitésztaból készült palacsinta, azaz latkesz is kerül. „Mindkettőt olajban sütjük, ugyanis a több mint kétezer évvel történt olaj csodájának a témája végigvonul az egész ünnepen” – magyarázta Sulamita Socea.

A kilencágú gyertyatartó mellett az ünnep másik jellegzetes kelléke a drédél vagy tenderli, a négyoldalú pörgettyű, mellyel társasjátékozni szoktak. A drédél négy oldalán egy-egy héber betű (nún, gimel, hé,

sin) található, amelyek az ünnep csodáját megfogalmazó „Nész gádol hájá sám”, azaz „Nagy csoda történt ott” kifejezést jelölik. „Ezenkívül rengeteg ének kapcsolódik a hanukához. Nemcsak a Makkabeus Júdas vezette zsidó csapat győzelmét vagy a nyolc napig tartó gyertyalángok csodáját idézzük fel, hanem éneklünk a fényekről, a hanukai fánkról, a pörgettyűről és mindenről, ami az ünnepi szokásokhoz fűződik” – fejtette ki a kolozsvári klezmerzenekar énekes.

Zenés műsor a két évezreddel ezelőtt történt eseményekről

Hozzáette, minden évben a nyolcnapos ünnep egyik napján a zsidó hitközségben is megtartják a hanukát, az eseményre minden érdeklődőt szeretettel várnak. Ilyenkor rendszerint a gyertyák meggyújtását és megáldását követően rövid beszédben felidézük, hogy miért is ünneplik a hanukát, és mi a több mint kétezer évvel ezelőtt történt eseményeknek az üzenete a 21. században élő zsidó ember és az világ számára. Az ünnepség keretében a hősökre emlékeznek, és egy zenés előadást is bemutatnak, mely a zsidók győzelmét a túlerőben lévő szír–görög csapat felett jeleníti meg. „Jókedvvel, énekléssel, táncjal zajlik az ünnepség, amelyben a Shira Hadasha kórus, valamint az idén megalakulásának huszadik évfordulóját ünneplő, Vasile Socea karnagy vezette Mazel Tov klezmerzenekar is részt vesz. Az előadást a ma körülbelül háromszázötven tagot számláló hitközség művészegyüttese mutatja be. Korábban volt egy fiatalokból álló gyülekezeti kórus is, mely ünnepek vagy más események alkalmából fellépett műsoraival, mára azonban megszűnt az énekkar, néhányan azonban a volt tagok közül közreműködnek a hitközség alkalmain, így a keddi hanukaünnepeken is” – mesélte Sulamita Socea.

» Minden évben felidézük a hanukát, és mi a több mint kétezer évvel ezelőtt történt eseményeknek az üzenete a 21. században élő zsidó ember és az világ számára.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ. FORRÁS: WIKIPÉDIA

„Nagy csoda történt ott.” A fények ünnepén a gyerekek a drédelt pörgetik, és aprópénzt kapnak